

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: En liden Bibel-Krønike for Børn og Menig-Mand

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "En liden Bibel-Krønike for Børn og Menig-Mand", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 204. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1828_227C-txt-shoot-idm6883.pdf (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

XLIX. Den Franske Oplysning.

Medens Luther kæmpede for den Christne Troes Gjenfødelse, og stræbde, efter Skrifterne, at skille den fra al papistisk Overtro, opstod der ogsaa en Mand i Frankerig, som talde og som skrev med Fynd imod Papisteriet, og da han desaa kom under Forfølgelse, tyede han til en Fristad, som hedder Genf, hvor man ogsaa taler Fransk, og tog der sit Sæde, som en lille Pave, der vilde have den Christne Kirke i alle Maader indrettet efter Skriften, som han selv forstod den, og denne Mand hedde Calvin. Han fandt mangfoldige Tilhængere baade i Tydskland, Holland, Skotland, og Frankerig, men de Franske Konger syndes dog bedst om at beholde Papisteriet, naar Paven i Rom vilde nøies med en maadelig Indtægt af Landet, og dele Kirke-Magten med dem, hvortil han ogsaa endelig bekvemmede sig, imod at Kongerne skulde hjælpe ham til at faae Calvinisterne, som der kaldtes Hugonotter, udryddede af Landet. Følgen heraf var, deels at de Franske enstund førde en blodig Krig med hverandre om Papisteriet, og at omsider en Fransk Konge, ved Navn Ludvig den Fjortende, uddrev Hugonotter i Hundredtusind-Tal af Landet, men deels, at utallige Franskmand, som i Hjertet loe ad Papisteriet, dog af verdslige Grunde bekjendte sig til det.

Paa tvende Maader udgik nu, fornemmelig fra det attende Aarhundredes Begyndelse, en saakaldt Oplysning fra Frankrig, som truede med at ødelegge al Christendom baade i Tydskland og Norden. Calvinisterne, som paastod, man ikke skulde troe Andet, end hvad man læste sig til i Bibelen, maatte nemlig enten troe blindt paa Calvin, eller de kunde aldrig blive enige om, hvad Christne skal troe; thi Bibelen kan, som enhver Bog, læses paa mange Maader, og maa desuden finde sig i at fordreies af slette Læsere. Enden blev, at Calvinisterne paastod, det var omtrent det Samme, hvad man troede, naar man kun ikke troede for meget, og levede skikkelig efter en smuk Sæde-Lære (Moral) som unægtelig fandtes i Bibelen, og denne Oplysning udbredte sig stærkt i Nord-Tydskland, især efterat mange Tusinde af de fordrevne Hugonotter kom til at boe i Brandenburg, saa det var ligesom et For-Varsel, at netop paa samme Tid blev det Huus lagt i Aske, hvor Luther var født, og som til Manges store Forundring havde staaet sig i adskillige Ildebrande.

Dette var i Slutningen af det syttende Aarhundrede, og da var der allerede imellem de Franske Papister adskillige Bog-Skrivere, som drev Spot med Papisteriet og Christendommen under Eet, og paa den Tid kunde Ingen skrive saa kiønne og morsomme Bøger som de Franske, saa de læstes mest af de Fornemme, snart over hele Europa; men det blev endnu ti Gange værre med Begyndelsen af det attende Aarhundrede, thi da blev de franske Morskabs-Bøger liderligere og ugudeliger Dag for Dag, og de allermorsomste var de mest forgiftige, thi dem gjorde en Fransk Rim-Smed, ved Navn Voltære, med et ypperligt Hoved, men med dyb Foragt for alt Helligt, og med et frysende Had til den Christne Tro.

Der var paa den Tid en meget klog og tapper Konge i Preusen og Brandenburg, som man ansaae for et Vidunder, og kaldte Frederik den Eneste, men han læste slet ikke andet end Fransk, og Voltære var hans Afgud, og han regierede over i fyrretive Aar, saa i hans Rige fik den franske Oplysning et nyt Fæderneland, og fra hans Hovedstad, Berlin, udbredte den sig paa Tydsk til dem, der ikke kunde Fransk. Her i Norden var man længe vant til at læse, oversætte og efterligne, tydske Bøger, saa vi kunde umuelig undgaae at hjem søges ogsaa paa vort Moders-Maal med Spot over Troen, og Lov-Taler over den Franske Oplysning, der, efter Sigende, kunde gjøre Folk til Guder, som vidste Forskjel paa Godt og Ondt, og havde ingen Gud, end sige da en Frelser behov! Ligesom Børn vil gjerne lege Store og have Lov til at raade dem selv, saaledes have vi af Naturen alle en barnagtig Lyst til at lade, som vi var vore egne Herrer, undskyldte vore Feil, og falde i Forundring over vor egen Dyd og Selv-Klogskab, og har end vi Danske lettere ved i alvorlige Ting at overvinde den Lyst, end andre Folk, saa er det derimod ei ganske uforskyldt, at de Fremmede kalde os hele Europas Abekatte, thi hvad man udenlands kalder klogt, kan neppe være saa dumt, vi jo, i det Mindste for et Øieblik, løfte det til Skyerne, og prøve paa at eftergiøre det. Saa gjorde vi da ogsaa med den Franske Oplysning, og der var egenlig kun een Mand som havde Mod til, i Herrens Navn, at skamme os ud derfor, som vi fortjende, det var Sællands Biskop, Nikolai Edinger Balle, som i alle Maader ærede den Christne Tro i Bespottelsens Dage, og skrev et Uge-Blad, han kaldte: Bibelen forsvarer sig selv, hvoraf alle danske Læsere kunde see, at hvad der gjaldt for splinterny Oplysning, var ikke andet end det gamle Hedenskabets Mørke, som Christendommen allevegne havde overvundet, men som nu, da Folk levede, saa de maatte ønske at kunne glemme baade Himmerig og Helvede, hjem søgte Christenheden som et Gienfærd.

Den Sandhed var ilde hørt, men kom dog klarlig for Dagen i Frankerig, hvor man paa samme Tid ei blot gjorde Oprør og halshuggede Kongen, men afskaffede, tilligemed Christendommen, al offenlig Guds-Dyrkelse, levede aabenbar som Fæ, og rasede imod hinanden værre end de mest glubende og blodtørstige Dyr, og disse afskyelige Frugter, som den Franske Oplysning bar i sin Hjemstavn, lærde ikke blot de Store i Landene, at den var farlig hos de Smaa, men lærde alle Folk med nogen Eftertanke, at det Franske Kundskabs-Træ maatte nødvendig, trods de grønne Blade og de smukke Blomster, være indvendig raaddent!

Nu vilde da de Tydske Theologer gaae en Middel-Vei, og forfægte den Calvinske Grund-Sætning, at Bibelen maatte man prise som en guddommelig Bog, men maatte have Lov til at tro saa lidt deraf som man vilde, undtagen hvad man ogsaa selv med sin Fornuft kunde begribe, og man paastod dristig, at hvem der

kun saaledes løftede Bibelen til Skyerne, var en forsvarlig Christen, om han saa endog fornægtede og forkastede hele den Christne Tro, vi ved Daaben bekiende!

210 Dette er en Daarskab, som giendriver sig selv, og vi tør da haabe, at den Franske Oplysning med dette aandelige Selv-Mord har endt sine Dage, de gruelige Dage, i hvilke den ledte Folkene paa en Vei, der var vel lystelig for Synderes Øine, men førde til de Dødes Rige i det yderste Mørke, hvor Graad ei aftørres!